

GORIZIAN VALLOITTAMISPÄIVÄNÄ FRASCATISSA...

Viime päivät olivat olleet täynnä jännitystä... Taistelu kävi kiivaasti Gorizian lähetyksillä, italialaiset olivat yhä lähempänä ja lähempänä tuota vahvaa linnoitusta ja koko Italia odotti kiihkeästi sanomaa.... Kenraali Cadorna on tunnettu lyhyistä, vähäsanaisista tiedonannoistaan, mutta ne ovat viidentoista kuukauden ajan olleet Italian paras kirjallisuus. Ja viime päivinä odotettiin jokaista sanomalehteä kiihkeästi. 'C'è il comunicato?' kysyi jokainen sanomalehden ostaja kaikkialla Italiassa. Ja 'il comunicato' luettiin tarkkaavaisesti, kuten rakas kaukasaapunut kirje.

Vihdoinkin se tuli, se kauan odotettu sanoma, jota odotti koko maa.

Pieni Frascati Rooman lähellä on maailman kuulu, ei ainoastaan oivallisista viineistään - kuinka monet Roomassa oleskelleet suomalaiset eivät sitä viiniä tuntisi! - vaan myöskin monista ruhtinaallisista puistoistaan. Ja kesä-oleskelupaikkana on se roomalaisille tärkeä. Jo vanhat roomalaiset sinne olivat rakentaneet kesähuviloitaan ja myöhemmin aikoina kardinaalit ja paavit siellä usein viettivät kesän kuumimmat kuukaudet. Heidän ja heidän ruhtinaallisten sukulaistensa oleskelun muistoina ovat nyt Frascatin monet ruhtinaalliset palatsit suunnattomine puistoineen, joiden varjoisille käytäville ruhtinaalliset omistajat mielellään päästävät Frascatin lukuisan kesäsiirtolan, nauttimaan raittiista ilmasta ja kauniista näkö-aloista.

Sillä kaikki ne, joiden toimet pakoittavat heidän asumaan Rooman lähellä kesäisin, siirtyvät Frascatiin, joka on täynnä varsin korkeiden virkamiesten ja rikkaan liikemiespiirin perheitä. Ja näiden perheiden hienosti puettuja naisjäseniä kohtaa kaikkialla ruhtinaallisissa puistoissa romaani kainalossa, sillävälin kuin lapset leikkivät iloisesti suurten sypressien alla ja uittavat venheitään kauniiden suihkukaijojen suurissa vesi-altaissa.

Kukapa kesälaitumilla ollessaan liiaksi jaksaa muuta ajatella kuin lepoa, virkistymistä, voimistumista. Kaupungissa on saanut tarpeeksi politiikasta, sodasta.

Mutta viime päivinä on tapahtunut muutos. Kun iltalehdet Roomasta saapuivat kello 7 tienoilla oli pieni tori täpötäynnä odottajia ja me kaikki, jotka asuimme huviloissa Tusculumin kapeilla oimissa laskeutuneet alas Frascatiin, saadaksemme osamme sanomalehdistä. Sillä viime päivien kokemus oli osoittanut, että neljännes tunti sanomalehtien saapumisen jälkeen ei enää yhtään lehteä ollut saatavissa.

Ja monena päivänä on sama näytös uudistunut ja lehdet ovat hajonneet Frascatin satojen kesävieraiden käsiin.

Mutta tänään ei ole enää epäilystä, puhelimitse on jo Roomasta suuriruutinen saapunut ja me odotamme vaan sanomalehteä, lukeaksemme sen omin silmin. Juosten, hengästyneenä tulee sanomalehtiennyyjä asemalta päin ja huutaa: 'il comunicato di Cadorna! La presa di Gorizia!' ja taistelu käy hänen ympärillään, sillä jokainen tahtoo tuon sanomalehden käsiinsä. Tyytyväisyys, ilo, ylpeys kuvastuu kaikkien kasvoilla, sillä tiedettiin, miten vahvasti linnoitettu Gorizia oli ja miten tärkeätä itävaltalaisille oli sen viimeiseen saakka puolustaminen. Kahvilat ja viinipaikat torin ympärillä täyttyivät, tutut ja tuntemattomat keskustelivat äänekkäästi tästä Italialle suuri-arvoisesta voitosta.

Lähden yksikseni nousemaan rinnettä, kohti Tusculumia. Tiellä pienet pojat rakentavat valleja ja ovat pystyttäneet yhdellen valleista Italian lipun. He huutavat komentosanoja... ken tietää, eivätkö lienetkin sotamiesten poikia. Katselen hetkisen heidän työtään ja he näyttävät olevan sii-

(Fascistien käyneille)

tä mielissään. -Ruhtinas Aldobrandinin palatsin ja puiston vanha portinvar-
tija Domenico- kaikille ulkomaalaisille tuttu- avaa raskaan portin ja sano-
hymyillen: 'abbiamo preso la Gorizia' ja sen hän voi sanoa ylpeydellä, sillä
hänen oma poikansa on taistelemassa, kuten hän on minulle ammoin uskonut.

Suuri suunnaton rauha vallitsee ruhtinaan puistossa, vuosisataisten
puitten reunustamilla käytävillä. Suihkulähteet solisevat, kukkivat oleande-
rit tuoksuvat- ja tästä kaikesta nautimme me, vieraat, sillä ruhtinaan perhe
asuu harvoin täällä, siksi että ruhtinatar mieluummin viettää kesänsä sukul-
linnoissaan Toskanassa.

Minun edelläni kulkee hieman lähestyvä vanha mies, auringon kel-
taiseksi polttama olkihattu päässään, ja kainalossaan pumpuliliinasta tehty
"nyytti"- aivan kuin meillä Karjalassa kirkkoon menijöiden eväsnyytit. Hel-
posti tuntee hänen nyytistään leivän muodon. Kädessään on hänellä sanoma-
lehti, jota hän tarkkaavaisesti lukee. Pian olen hänen ohitsensa ehtinyt,
mutta hänkös, nähdessään minunkin sanomalehteä lukevan, heittää minulle sa-
nasen: 'che bella vittoria!', johon minä tietysti yhdyin.

Miehellä näyttää olevan kova halu puhua jonkun kanssa ja koska mei-
lä näyttää olevan sama tie, alamme puhella. Ja italialaisten tavallisella
herttaisella avomielisyydellä XX kertoo hän minulle, että hänelläkin on
poika sodassa, kapteeni, josta hän ei ole kotvilleen mitään kuullut. Mutta mi-
täpä siitä, kun nyt tuli tällainen uutinen. Nähkääs, me olemme sotilas-sukua,
minun sukuni, ja jos minä ja minun aikalaisten olimme mukana vapaustaiste-
luissa, niin on XXX nyt meidän poikiemme velvollisuus lopettaa Italian yh-
distäminen. Pannaan rajat sinne, missä ne on olevat ja sittenpähan meidän
pojanpoikamme saavat olla rauhassa ja nauttia hedelmät.

Minä olen milanolainen- (sitä hänen ei olisi tarvinnut sanoa, sillä
hän puhui puolesta Milanon murretta)- ja olen siis aikoinaan ollut Itäval-
lan alamaalainen. Me milanolaiset, kaikki me vihaamme itävaltalaisia. Se on mei-
dän milanolaisten verissä, se on meihin lapsuudesta juurtunut. Olin pieni
poikanen kun Frans Josef nousi valta-istuimelle. Mutta 1859 karkasin pois
XXXX Milanosta, ja meitä oli tuhansia nuorukaisia, jotka kiiruhtivat taiste-
lemaan Italian vapauden ja yhdistymisen puolesta. Olenhan ollut mukana Sol-
ferinossa, Magentassa- ja hän luettelee koko joukon taisteluja Italian
vapausotien ajoilta. Kerran vihollisen luoti sattui lähelle minua, riistäen
minun hevoseni päähän. Sainhan minäkin siinä kuperkeikassa pienen naarmun,
mutta mitäpä siitä!

Ja sitten olin mukana kun tulimme Roomaan XX Porta Pian kautta. Sii-
hen päättyi minun aikalaisten työ, mutta nykyisen nuoren sukupolven on lo-
petettava XXXXX meidän työme.

Kaiken tämän on hän kertonut vaatimattomasti, yksinkertaisesti, il-
man vähintäkään liioittelua ja käyttämättä koreita sanoja. Hän on hieman
hengästynyt ylämäkeä noustessa ja pysähtyy hetkiseksi katsellen Roomaa, jo-
ka leviää eteenmme alhaalla XXXX tasangolla ja josta niin helposti eroit-
taa tänne kauas Pyhän Pietarin kirkon kupooliin.

XXXX 'Minä olen jo liian vanha ottaakseni osaa näihin viimeisiin
taisteluihin, mutta onhan siellä minun sukuni, on monta veljenpoikaani, ja
onhan serkkuni kenraali Porro...'

Katselen salavilkkaa leipänyyttiä miehen kainalossa, mutta koetan
olla näyttämättä hämmästyneeltä, kulkiessani tämän vaatimattoman miehen rin-
nalla ja ajatellessani Italian pää-esikunnan korkeata upseeria ja kenraa-
li Cadornan oikeata kättä, Italian sotamiesten ihaillemaa kenraalia.

Nähkääs, meidän äitimme olivat sisarukset- lisää vanhus rinnal-
lani- ja minun serkkuni on hyvin viisas mies. Hän on saanut hyvän ja perin-
pohjaisen kasvatuksen ja onhan hänellä loistavat luonnonlahjat. Matkustel-
lut hän on kaiken ikänsä ja kaikkialla saavuttanut kunniaa.

Ja meille sukeutuu pitkä keskustelu kenraali Porrosta. Vanha mies
kertoo yhtä ja toista, mutta latinalaisten XXXX kansojen ominaisella XXXXX
ihmisarvon tuntemuksella ei hän puolestaan tunne ylenevänsä eikä alenevan-
sa tämän kuuluisan serkkunsa rinnalla. 'Minä olen tehnyt osani isänmaan hy-
väksi ja olen tyytyväinen kohtalooni.'

Olemme saapuneet hänen asuntonsa edustalle ja heitämme hyvästit

Lausun hänelle iloni sen johdosta, että olen Gorizian valloittamispäivänä
saanut puhella Italian vapaustaisteluissa olleen sotamiehen kanssa, ja toi-
von, että hän pian saa ~~XXXXXX~~ hyviä uutisia pojaltaan. Hän hymyilee ja läh-
tee leipänyyttineen nousemaan asuntonsa portaita.....

Frascatissa, Gorizian valloittamispäivänä, 1916.

L.K.

Handwritten text, likely a letter or diary entry, written in Finnish. The text is mirrored across the page, suggesting it was written on a piece of paper placed over a window or a similar reflective surface. The handwriting is cursive and somewhat faded.

Nota per la Censura

Articolo in lingua finlan-
dese per il giornale "Helsingin
Sanomat" (Finlandia).

Contiene: "Quando arrivava la
notizia della presa di Go-
rizia a Frascati..."

Scrittore: S. na Lusi Karttunen,

Corrispondente del giornale
"Helsingin Sanomat."

Indirizzo:
Roma, Via Ulpiano 11